

HUIS VOOR
KLOKKENLUIDERS

Huis voor Klokkenluiders
Maliebaan 72
3581 CV Utrecht

Postbus 10088
3505 AB Utrecht

Telefoon: 088 - 1331000
Website: www.huisvoorklokkenluiders.nl
Email: info@huisvoorklokkenluiders.nl

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal Den Haag

Utrecht, 28 oktober 2021

Onderwerp: stand van zaken en voortgang Huis voor Klokkenluiders

Geachte mevrouw Bergkamp,

Op 15 maart jl. ontving uw Kamer het jaarverslag 2020 van het Huis voor Klokkenluiders, met een aanbiedingsbrief waarin de ontwikkelingen en resultaten van het Huis in het vorige kalenderjaar werden belicht. Met deze brief informeer ik u graag over het Huis in 2021 tot nu toe, alsmede over de opvattingen van het Huis inzake de implementatie van de EU-klokkenluidersrichtlijn.

EU-richtlijn: kruispunt

Op 29 september jl. verzorgde het Huis een technische briefing voor uw vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, waarna het op 30 september deelnam aan de Ronde Tafel over de Wijziging Wet Huis voor klokkenluiders met oog op de implementatie van de EU-richtlijn inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (de klokkenluidersrichtlijn, kamerstuk 35851).

De hulp aan en bescherming van melders van maatschappelijke misstanden in ons land kan veel beter. Tijdens de Ronde Tafel van 30 september jl. heeft het Huis gezegd dat we in dit verband voor een keuze staan. Er is nu de kans om door te pakken door een ruimhartige implementatie, naar letter én geest, van de EU-richtlijn. Daarbij zouden bovendien de uitkomsten van de in 2020 begonnen evaluatie van de Wet Huis voor Klokkenluiders moeten worden betrokken.

Integriteit in werkrelaties betekent dat melders eenvoudig en veilig melding kunnen doen, dat werkgevers, zowel privaat als publiek, worden aangemoedigd om een veilig meld- en werkklimaat te creëren en dat het Huis voor Klokkenluiders de centrale spil is in dat stelsel en in het onderhouden daarvan.

Het Huis maakt zich sterk voor een Nederland dat niet slechts voldoet aan de minimale verplichtingen uit de EU-richtlijn, maar dat in de voorhoede blijft opereren op het gebied van integriteit in werkrelaties en het melden van misstanden. Het Huis moet daarvoor een gezagvolle autoriteit zijn, met de middelen, de kracht en de bevoegdheden die daar ook volgens de richtlijn bij horen.

Het Huis bepleit in de onderhanden wetsaanpassing tenminste drie onderwerpen te realiseren. Daarmee wordt tevens recht gedaan aan de EU-richtlijn.

Het fonds

Onmisbaar is de spoedige vorming van een onafhankelijk fonds waar melders van misstanden en inbreuken op EU-regelgeving een beroep op kunnen doen (vgl. de in artikel 20 van de Richtlijn gevraagde ondersteuningsmaatregelen). Dan kan het Huis een melder adviseren, voorlichten, informeren, maar ook als dat nodig is doorverwijzen naar een organisatie die daadwerkelijk voor verdergaande juridische of psychosociale bijstand kan zorgen. Wie het algemeen belang dient door een melding te doen, zou er uiteindelijk niet alleen voor moeten staan. Het ministerie van BZK heeft in december 2020 aangekondigd met het oog op een dergelijke voorziening een pilot te zullen organiseren, met onder meer de Stichting van de Arbeid en het Huis.

Dwangmiddelen

Een effectief en gezagvol Huis moet het verschil kunnen maken, het heeft - als het moet - 'tanden nodig'. Zeker in de situatie waar een melder een misstand heeft gemeld en reden heeft te vrezen voor benadeling als gevolg daarvan.

Daarom zijn er bestuursrechtelijke bevoegdheden nodig om waar nodig een pas op de plaats af te kunnen dwingen door een kortdurende 'bevriezing' van de arbeidsrelatie. Daarmee wordt bijvoorbeeld escalatie of ontslag voor even onmogelijk gemaakt. Onomkeerbare schade voor werkgever en werknemer kan aldus worden tegengegaan. 'Bevriezing' bevordert bovendien een gelijk spelveld tussen melder en werkgever.

Een effectief beschermingsstelsel behoeft, in het uiterste geval, 'doeltreffende, evenredige en afschrikwekkende' sancties (artikel 23 richtlijn). Bijvoorbeeld voor degene die, zoals de richtlijn het noemt, represailles neemt tegen een melder. Dit betekent concreet dat er de mogelijkheid moet zijn van het opleggen van (bestuursrechtelijke) sancties. Aan zo'n sanctie zal een bejegeningsonderzoek ten grondslag moeten liggen – en dergelijk onderzoek doet het Huis bij uitstek.

Aan de verplichting voor werkgevers met betrekking tot interne procedures (artikel 2 in de nieuwe wet) is overigens evenmin handhaving verbonden. De vraag is of deze vrijblijvendheid in overeenstemming is met de bedoeling van de Europese wetgever.

Ook in dit verband: het Huis wil graag af van het feitelijke gebod om zijn rapporten anoniem te publiceren. De mogelijkheid soms naam en toenaam te kunnen noemen vergroot de impact van zijn werk. En geeft bovendien ook gelegenheid om eventueel te kunnen reageren op kwesties die al lang met naam en toenaam in de media verschijnen.

Preventie

'Maak het Huis een Kennisinstituut en veranker dit in de wet', schreef de Nationale Ombudsman in 2019. Dat versterkt de integriteit bevorderende en preventieve taak van het Huis en onderstreept zijn centrale rol als hoeder van de wet. Bovendien: het Huis leert en ervaart immers zoveel in zijn advies- en onderzoekswerk! Het Huis als kennisinstituut sluit aan bij de EU-richtlijn (artikelen 11, 13, 20).

Het Huis in 2021

Het Huis voor Klokkenuiders telt in totaal 24,8 fte, waarvan er op dit moment 22,8 zijn ingevuld.

Advies

Het Huis voor Klokkenuiders startte in 2021 met een voorraad van 81 adviesdossiers. In de eerste negen maanden van het jaar 2021 zijn 138 nieuwe adviesverzoeken in behandeling genomen. In alle gevallen worden adviesvragers bijgestaan met voorlichting en informatie. Waar nodig vindt doorverwijzing en bemiddeling plaats naar personen of instanties die beter dan het Huis geschikt zijn om verdergaande bijstand te verlenen.

Op dit moment zijn er 25 zaken onder handen waarin is vastgesteld dat er sprake is van een redelijk vermoeden van een misstand. In 91 zaken die dit jaar binnenkwamen werd vastgesteld dat het niet ging om het vermoeden van een misstand van maatschappelijk belang, of dat de misstand inmiddels was opgelost. Soms beëindigde een melder zelf zijn zaak bij het Huis. In bijna al deze laatstbedoelde zaken geldt dat de advieszoekers wel zoveel mogelijk van raad en advies werden voorzien: niemand mag tevergeefs een beroep op het Huis doen.

		Afgesloten zaken	Openstaande zaken op 1-10-2021
Aantal adviesverzoeken op 1-01-2021	81	46	35
Nieuwe adviesverzoeken in 2021	138	91	47
	219	137	82

In 4 zaken loopt een 'maatwerktraject'. De zaken die voor maatwerk in aanmerking komen, zijn zaken waarin het gaat om een vermoedelijke misstand van maatschappelijk belang en waarin de inschatting is dat een snelle interventie door Advies (in overleg met de afdeling Onderzoek) zal leiden tot ofwel de-escalatie van het conflict van de melder met de werkgever ofwel een bijdrage zal leveren aan het oplossen van de zaak.

Onderzoek

In 2021 zijn tot nu toe zeventien nieuwe verzoeken om onderzoek binnengekomen. Dit betrof grotendeels verzoeken om misstandonderzoeken, in drie gevallen gecombineerd met een verzoek om een bejegeningsonderzoek. De verzoekers zijn voornamelijk werkzaam (geweest) in de publieke of semipublieke sector. In veel gevallen heeft de afdeling Onderzoek verzoeker (met diens instemming) in contact gebracht met de afdeling Advies.

Op dit moment (op datum 1 oktober 2021) lopen er zes onderzoeken bij het Huis. Het gaat hierbij om drie gecombineerde (misstand- en bejegening-) onderzoeken, twee bejegeningsonderzoeken en één misstand-onderzoek. Ten tijde van het voortgangsbericht van het Huis aan Uw Kamer van 30 juni 2020 waren er nog elf verzoeken van vóór 2019 in behandeling. Zeven van deze zaken zijn inmiddels afgehandeld, vier onderzoeken lopen nog.

	Aantal verzoeken	Verzoek misstand	Verzoek bejegening	Verzoek misstand en bejegening	Totaal aantal lopende onderzoeken	Onderzoek misstand	Onderzoek bejegening	Onderzoek misstand en bejegening	Gepubliceerd onderzoeksrapport
2021 t/m 1-10-'21	19*	13	0	3	6	1	2	3	1
*Van 3 van de 19 zaken kon de soort van het verzoek niet worden vastgesteld.									

In januari 2021 leidde een onderzoek naar de bejegening van een melder binnen een vastgoedonderneming tot publicatie van het zevende onderzoeksrapport op de website van het Huis.

In maart 2021 publiceerde het Huis een afrondingsverslag van een succesvol bemiddelingstraject na een verzoek tot onderzoek. Dit traject had betrekking op een werknemer die binnen een overheidsorgaan melding had gemaakt van veiligheidsissues (m.b.t. alcoholgebruik en certificering van personeel voor het gebruik van wapens). Dit traject paste binnen de Toekomstvisie die het Huis in 2020 formuleerde: door het bieden van meer maatwerk en alternatieve oplossingen zet het Huis – waar mogelijk en opportuun – nadrukkelijker in op de-escalatie en conflictoplossing, het voorkomen van verdere schade aan zowel melder(s) als werkgever(s), en een eerdere, effectievere aanpak van misstanden.

In mei 2021 publiceerde het Huis zijn nieuwe Onderzoeksprotocol (Staatscourant 2021, 24514). Hiermee biedt het Huis (naast de informatie die het verder via zijn website verstrekt) duidelijkheid over wat verzoekers, werkgevers en andere betrokkenen kunnen verwachten in een onderzoek van de afdeling Onderzoek van het Huis.

Kennis en Preventie

In het voorjaar 2021 publiceerde het Huis de Verkenning 'Integriteitsmanagement & de integriteitsmanager'. De Verkenning biedt inzicht in het belang van goed integriteitsbeleid en in de verschillende componenten waaruit dit is opgebouwd. Op basis van een enquête onder integriteitsmanagers wordt een beeld gegeven over hoe integriteitsbeleid er in de praktijk

voor staat. [Daaruit blijkt](#) dat het integriteitsbeleid in Nederlandse organisaties nog vaak tekortschiet. Zo is er te weinig aandacht voor de samenhang en borging van integriteitsmaatregelen, laat de duidelijkheid van meldprocedures te wensen over, ontbreekt het integriteitsfunctionarissen niet zelden aan voldoende tijd en is het urgentiebesef bij management onvoldoende.

Op basis van deze Verkenning heeft het Huis aan het begin van de zomer de '[IntegriteitsWijzer](#)' gelanceerd. Dat is een (gratis) online vragenlijst aan de hand waarvan organisaties zelfs hun integriteitsbeleid kunnen 'doormeten'. De IntegriteitsWijzer biedt inzicht in de wijze waarop organisaties hun integriteitsbeleid kunnen verbeteren.

Het Huis voor Klokkenluiders was in 2019 initiatiefnemer van het 'Network of European Integrity and Whistleblowing Authorities' (NEIWA). Dit netwerk bestaat inmiddels uit leden uit 23 EU-lidstaten en deelt onder meer kennis en expertise ten aanzien van de implementatie van de EU-klokkenluidersrichtlijn.

Tijdens een (digitale) bijeenkomst op 4 juni jl. zijn [verklaringen](#) aangenomen met respectievelijk aanbevelingen voor het oprichten van een intern meldkanaal en voorwaarden voor de aanwijzing van een bevoegde autoriteit die een spilfunctie in het systeem bekleedt.

Op 17 september 2021 (precies twee maanden voor de uiterste transpositiedatum van de richtlijn) publiceerde NEIWA [een verklaring](#) waarin het onder meer aandrang op tijdige én correcte implementatie van de Richtlijn in de wetgeving van de lidstaten en te zorgen voor met voldoende middelen en bevoegdheden uitgeruste bevoegde autoriteiten.

Op 23 september jl. organiseerde het Huis een webinar over het thema "[Een veilig meldlandschap](#)". Het stond daarmee stil bij zijn vijfjarig bestaan.

Tot slot

Het huis ziet de in 2020 aangevangen wetsevaluatie tezamen met de implementatie van de Europese richtlijn als een uitgelezen kans om de bescherming van melders van misstanden en – straks – inbreuken op EU-regelgeving in Nederland nog beter te borgen en daarmee de integriteit in werkrelaties te bevorderen. Het Huis zal daarvoor vanzelfsprekend ook zelf versterkt moeten worden.

Namens bestuur en directie,

Wilbert Tomesen,
Voorzitter bestuur Huis voor Klokkenluiders